

ГОВЬСҮМБЭР АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Сүмбэр сумын Засаг даргын 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын хураангуй тайлан

Аудитын код: ГСА-2023/01/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn
Говьсүмбэр аймаг
2023 он

Тэргүүлэх аудитор: Б.Сарантуяа
Утас: 70543179
Цахим хаяг: sarantuyab@audit.gov.mn
Аудитын менежер: Г.Наранбаяр
Цахим хаяг: nananbayarg@audit.gov.mn
Ахлах аудитор: Б.Анхтуяа
Цахим хаяг: ankhtuyab@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Нэг. Хараат бус аудиторын дүгнэлт

ГОВЬСҮМБЭР АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

42015 Говьсүмбэр аймаг, Сүмбэр сум, 3 дугаар баг
Утас/Факс: 976-7054 3179
И-мэйл: goviumber@audit.gov.mn

2023.03.27 № 50
танай _____-ны № _____-т

СҮМБЭР СУМЫН ТӨСВИЙН
ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧ
Т.БАТ-ЭРДЭНЭ ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-т заасны дагуу Сүмбэр сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн байдал, санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүн, нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Сүмбэр сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Санхүүгийн тайлангийн тухай болон аудитын тайлангийн тухай хэрэглэгчдийн анхаарал хандуулах, ач холбогдолтой зүйлийн талаар тодруулахад тус байгууллага нь бүх үйл явцыг санхүүгийн тайланд толилуулсан бөгөөд санхүүгийн тайланд толилуулаагүй асуудал гараагүй болно.

Байгууллагын удирдлага нь санхүүгийн тайлангаа бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг ашигласан байна. Цаашид тус байгууллагын талаар чиг үүрэг нь өөрчлөгдөж татан буугдах, нэгдэх асуудал гараагүй тул байгууллагын тасралтгүй байдлын талаар онцлох нөхцөл үүсээгүй гэж үзсэн болно.

Аудитын гол асуудал

Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл

008020189

үүсээгүй тул бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй, зохистой гэж үзлээ.

Бусад асуудлын хэсэг

Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. ТЕЗ-тай байгуулсан жилийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд 7 зорилтын хүрээнд 107 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 88.3 хувийн гүйцэтгэлтэй гэж тайлагнасан байна.

Шалгагдагч байгууллагын санхүүгийн тайлангаас бусад үйл ажиллагааны тайлан, мэдээ, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлт зэрэг мэдээлэлтэй танилцсан болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Б.САРАНТУЯА

Хоёр. Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

/ мянган
төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2021оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН		3,758,663.9	3,358,809.2
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	3а, 3б	1,004,465.6	1,222,530.6
33	АВЛАГА	5а, 5б, 6а, 6б	815,263.3	923,320.0
34	УРЬДЧИЛГАА	7а, 7б	500.0	0.0
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	8а, 8б, 8в	1,894,359.5	1,177,827.6
36	НӨӨЦИЙН БАРАА	9а	44,075.5	35,131.0
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН		9,490,793.7	1,299,270.9
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	12а, 12б, 12в	9,490,793.7	1,299,270.9
39200	Биет хөрөнгө		8,242,233.1	1,218,558.8
39300	Биет бус хөрөнгө	13	1,248,560.6	80,712.1
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II		13,249,457.6	4,658,080.2
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		44,602.0	67,337.4
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	15а, 15б	44,602.0	67,337.4
41300	Өглөг	17а, 17б	44,602.0	66,285.4
41400	Урьдчилж орсон орлого	18а, 18б	0.0	1,052.0
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН		13,204,855.7	4,590,742.8
51	Засгийн газрын хувь оролцоо		13,204,855.7	4,590,742.8
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал		5,040,227.7	966,728.5
511002	Орон нутгийн төсвийн оруулсан хөрөнгө		5,040,227.7	966,728.5
51200	Хуримтлагдсан үр дүн		5,095,638.5	3,097,339.2
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү		3,068,989.5	526,675.0
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V		13,249,457.6	4,658,080.2

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2021 оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)		12,087,278.4	7,081,275.9
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО		993,579.3	5,007,981.9
110	Орлогын албан татвар		668,547.6	4,262,975.8
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар		668,547.6	4,262,975.8
113	Хөрөнгийн албан татвар		60,567.7	345,985.7
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж		264,464.0	399,020.4
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	1а, 1б	1,628,631.1	363,509.5
120	Нийтлэг татварын бус орлого		1,628,631.1	363,509.5
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО		9,465,068.0	1,709,784.5
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	2а, 2б	11,852,509.2	6,691,053.2
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		11,766,296.1	6,691,053.2
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		9,505,836.6	3,267,376.1
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил		5,142,217.6	885,920.7
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл		714,101.4	108,808.2
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал		566,255.6	67,057.5
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		609,036.2	1,016,958.4
2105	Нормативт зардал		832,345.0	239,789.6
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал		39,075.9	20,698.5
2107	Томилолт, зочны зардал		8,155.4	11,378.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		450,500.1	537,972.9

2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		1,144,149.5	378,792.2
212	ТАТААС		127,708.6	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ		2,132,750.9	3,423,677.0
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ		86,213.1	0.0
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)		234,769.3	390,222.8
IV	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГЫН ДҮН		2,503.0	0.0
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН		1,869.2	8,996,807.9
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)		235,403.0	-8,606,585.1

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2021оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)		11,163,154.0	6,962,628.3
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО		993,579.3	5,007,981.9
110	Орлогын албан татвар		668,547.6	4,262,975.8
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар		668,547.6	4,262,975.8
113	Хөрөнгийн албан татвар		60,567.7	345,985.7
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж		264,464.0	399,020.4
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж		169,605.2	191,303.3
1181	Газрын төлбөр		89,581.6	207,717.1
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр		5,277.3	0.0
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО		720,561.2	211,117.8
120	Нийтлэг татварын бус орлого		720,561.2	211,117.8
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО		9,449,013.5	1,743,528.7
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН		10,204,417.5	5,332,803.6
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		10,204,417.5	5,332,803.6
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		7,909,016.4	3,312,019.6
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил		5,178,725.3	1,141,884.5

2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл		675,119.4	108,528.6
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал		568,076.6	1,074,102.0
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		91,913.7	56,084.3
2105	Нормативт зардал		206,272.4	68,782.1
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал		67,524.7	84,539.4
2107	Томилолт, зочны зардал		8,155.4	11,378.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		454,215.4	549,718.9
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		659,013.4	217,001.7
211	ХҮҮ		0.0	0.0
212	ТАТААС		127,708.6	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ		2,167,692.5	2,020,784.0
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)		958,736.5	1,629,824.7
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)		635,853.7	1,003,759.7
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ		635,853.7	1,003,759.7
2200	Дотоод эх үүсвэрээр		635,853.7	1,003,759.7
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)		-635,853.7	-1,003,759.7
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН		-600.0	-408,000.0
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ		600.0	408,000.0
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)		322,282.9	218,065.0
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		682,182.7	1,004,465.6
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		1,004,465.6	1,222,530.6

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн	Цөөнхийн хувь оролцоо	Нийт цэвэр хөрөнгө/өмч
------	---------------------	--	-----------------------	------------------------

1	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	13,160,008.8	0.0	13,160,008.8
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-159,882.4	0.0	-159,882.4
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	13,000,126.4	0.0	13,000,126.4
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	-30,673.7	0.0	-30,673.7
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0.0	0.0	0.0
6	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0.0	0.0	0.0
7	Өмчид гарсан өөрчилөлт	0.0	0.0	0.0
8	Зарласан ногдол ашиг	0.0	0.0	0.0
9	Тайлант үеийн үр дүн	235,403.0	0.0	235,403.0
10	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	13,204,855.7	0.0	13,204,855.7
11	2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	13,204,855.7	0.0	13,204,855.7
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-6,744,736.8	0.0	-6,744,736.8
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	6,460,118.9	0.0	6,460,118.9
14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	2,325.0	0.0	2,325.0
15	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0.0	0.0	0.0
16	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0.0	0.0	0.0
17	Өмчид гарсан өөрчилөлт	0.0	0.0	0.0
18	Зарласан ногдол ашиг	0.0	0.0	0.0
19	Тайлант үеийн үр дүн	-8,606,585.1	0.0	-8,606,585.1
20	2022 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	4,590,742.8	0.0	4,590,742.8

2.5 Аудит хийсэн нэгтгэсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	4,486,049.1	4,041,578.1
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,957,524.7	2,682,547.9

210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,806,415.7	2,614,947.4
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	675,304.1	664,672.3
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	52,399.7	49,871.8
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	1,154,723.6	1,055,148.1
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	22,635.1	22,547.9
2105	Нормативт зардал	734.7	584.6
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	70,637.1	70,503.7
2107	Томилолт, зочны зардал	10,910.8	9,198.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	588,671.0	545,293.2
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	230,399.6	197,127.8
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	151,109.0	67,600.5
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	110,347.9	27,000.0
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	40,761.1	40,600.5
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	1,120,000.0	951,030.2
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	408,524.4	408,000.0
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	4,486,049.1	3,911,565.7
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	831,908.2	831,908.2
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	3,102,973.1	2,911,240.3
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	551,167.5	168,417.2
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	505,386.2
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	375,373.8

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ТЗ цэвэр дүн
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,315.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,315.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,315.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	971.00
210401	Бичиг хэрэг	971.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	344.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	344.00
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,315.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	1,315.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,315.00

Гурав. Аудитын илрүүлэлт:

Төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар нийт 5,280.3 сая төгрөгийн 12 алдаа¹ илэрснийг аудитын явцад залруулсан бөгөөд үүнээс 39.9 сая төгрөг нь харьяа байгууллагуудын СТА-аар залруулсан байна.

- Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн хувьд ЕБС, СӨБ-ийн байгууллагуудын бүтцийн өөрчлөлтөөр шилжүүлсэн 5,240.4 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө, бараа материалыг үр дүнгийн тайланд орлогоор бүртгэсэн байсныг залруулсан
-

Аудитаар нийт 32.8 сая төгрөгийн 9 зөрчил² илэрснээс, 0.6 сая төгрөгийн 2 зөрчилд төлбөрийн акт, 31.2 сая төгрөгийн 1 зөрчилд албан шаардлага, 1.0 сая төгрөгийн 3 зөрчилд зөвлөмж хүргүүлсэн байна.

Залруулагдаагүй нийт зөрчлийн 32.8 сая төгрөг нь тогтоосон ерөнхий материаллаг байдлаас бага тул “Өөрчлөлтгүй” дүгнэлт өгсөн.

Харьяа байгууллагууд

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 2 төсвийн байгууллага, 2 тусгай сангийн, 1 “Энхтүсдэм” ЗГБХН нийт 5 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 2 байгууллагад дүгнэлт гаргаж, 4 байгууллага түүврээр хамрагдсан байна.

Аудитад хамрагдсан харьяа 2 байгууллагын санхүүгийн тайланд “Өөрчлөлтгүй” дүгнэлт өгсөн байна.

Харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 694.0 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илрүүлснээс 39.9 сая төгрөгийн 11 алдааг аудитын явцад залруулж, 0.6 сая төгрөгийн 2 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 31.2 сая төгрөгийн 1 зөрчилд албан шаардлага, 3 зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх 3 зөвлөмжийг хүргүүлсэн байна. Шилэн дансны тухай хууль, бусад хууль тогтоомжийн нийцлийн аудитаар 622.3 сая төгрөгийн 8 албан шаардлага, 2 зөвлөмж хүргүүлсэн байна. /Хавсралт 1-ээс үзнэ үү/

Өмнөх онтой харьцуулахад харьяа байгууллагуудын нийт зөрчлийн дүн 61.1% буюу 1,088.3 сая, төлбөрийн акт 97.2% буюу 20.6 сая, албан шаардлага 188.2 сая буюу 85.7%, зөвлөмж 381.0 сая төгрөг буюу 98.9%-аар тус тус буурсан байна. Энэхүү бууралт нь бүтцийн өөрчлөлтөөр ЕБС, СӨБ-ийн байгууллагууд орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт шилжсэнтэй холбоотой бол албан шаардлага 46.1%-иар нэмэгдсэн нь Шилэн дансны тухай хууль болон бусад хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил байна.

5.1 Төвлөрүүлэн захирагчид хүргүүлсэн акт, албан шаардлага

Төвлөрүүлэн захирагчид төлбөрийн акт, албан шаардлага хүргүүлээгүй байна.

5.2 Зөвлөмж

---

¹ Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

² Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Зардлын данстай холбоотой асуудал

1.1. Илрүүлэлт: Орон нутгийн өмчийн байр ашиглалт зардлаас Сумын ИТХ-ын төсвийг 1.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн боловч сумын ИТХ-ын тогтоолоор нэмж тодотгоогүй байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 66 дугаар зүйлийн 66.1 дэх заалтыг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Төсвийн тодотголыг Сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хуралд өргөн мэдүүлж төсөвт тодотгол хийж батлуулах, зарцуулах эрхийг нээх

2. Дотоод хяналттай холбоотой асуудал

1.1. Илрүүлэлт: Сумын нэгтгэлд хамрагдаж буй байгууллагуудад шилэн данс, цахим бүртгэлийн системтэй холбоотой зөрчил илэрсэн, өмнөх оноос зөрчлийн дүн нэмэгдсэн, хяналт тавьж ажиллаагүй байна.

Энэ нь Засгийн газрын 2014 оны 326, 2019 оны 88 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Санхүүгийн албаны зохион байгуулалт, чиг үүрэг, орон тооны жишиг норматив”-ын 1 дүгээр зүйлийн 1.1.3, 1.1.10 дахь заалтуудыг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Харьяа байгууллагуудын шилэн данс, цахим бүртгэлийн системийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах, алдаа зөрчлийг бууруулах

3. Нэгтгэсэн тайлантай холбоотой асуудал

1.1. Илрүүлэлт: 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан ирүүлэхдээ хуульд заасан бүрэлдэхүүн хэсгээр ирүүлээгүй байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.5 дахь заалтыг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Төсвийн тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.5 дахь хэсэгт заасан бүрэлдэхүүн хэсгээр бэлтгэж, тайлбар танилцуулгын хамт ирүүлж байх

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Сүмбэр сумын Засаг дарга	1	5,240.4			1	5,240.4	1	5,240.4				
Сүмбэр сумын ИТХ	3	0.6			3	0.6	3	0.6				
Сүмбэр сумын ЗДТГ	7	32.4	3	12.2	4	20.2	7	32.4				
Сүмбэр сумын ОНХС	1	6.9	1	6.9			1	6.9				
Сүмбэр сумын ХХС												
Энх Тус Дэм ӨЭМТ												
Дүн	12	5,280.3	4	19.1	8	5,261.2	12	5,280.3				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Сүмбэр сумын Засаг дарга	3	1.0					3	1.0				
Сүмбэр сумын ИТХ	2	0.09	1	0.09			1	-				
Сүмбэр сумын ЗДТГ	2	0.5	1	0.5			1	-				

Сүмбэр сумын ОНХС	1	-				1	-				
Сүмбэр сумын ХХС											
Энх Тус Дэм ӨЭМТ	1	31.2			1	31.2					
Нийт	9	32.8	2	0.6	1	31.2	6	1.0			

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/сая төгрөгөөр/

Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Сүмбэр сумын Засаг дарга								
Сүмбэр сумын ИТХ	1	14.2			1	14.2		
Сүмбэр сумын ЗДТГ	1	19.0			1	19.0		
Сүмбэр сумын ОНХС	1	155.2			1	155.2		
Сүмбэр сумын ХХС	2	383.1			2	383.1		
Энх Тус Дэм ӨЭМТ								
Дүн	5	571.5			5	571.5		
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Сүмбэр сумын Засаг дарга								
Сүмбэр сумын ИТХ	1	3.2			1	3.2		
Сүмбэр сумын ЗДТГ	1	9.7			1	9.7		
Сүмбэр сумын ОНХС	1	34.7			1	34.7		
Сүмбэр сумын ХХС								
Энх Тус Дэм ӨЭМТ	2	3.2			2	3.2	1	-
Дүн	5	50.8			5	50.8	1	-
Нийт дүн	10	622.3			10	622.3	1	-

Тав. Төсвийн захирагчийн ангиллаар аудитад хамрагдсан байдал ба санал дүгнэлтийн талаарх мэдээллийн нэгтгэл

№	Төсвийн захирагчийн ангилал	Байгууллага, нэгжийн тоо			Санал дүгнэлтийн хэлбэр				
		Аудитад хамрагдах	Үүнээс: Аудит хийсэн хэлбэр			Зөрчилгүй	Хязгаарлалттай	Сөрөг	Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан
			Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт хамруулсан	Аудит хийгээгүй				
A	1	2	3	4	5	7	8	9	10
1	ТШЗ	5	1	4		1			
2	Төсөл, хөтөлбөр								
3	ЗГТС								
4	ТТЗ	1	1			1			
5	ТЕЗ								
	НИЙТ	6	2	4		2			

